

13th International Conference on

Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

سیزدهمین کنفرانس بین المللی

عمارة، معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

13 th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

روند تغییرات مساجد سنتی به مساجد مدرن

سیما عابدی

دکتری تخصصی معماری، گروه هنر و معماری،

سیده نرگس تهامی منفرد

دانشجوی مهندسی معماری، دانشکده هنر و معماری تهران شرق

مقدمه:

مسجد از جمله ساختمان های عمومی است که در فرهنگ یک جامعه مؤثر است و در گذشته به عنوان مرکز اجتماعی، سیاسی و مذهبی مردم مسلمان بوده است. از اینرو طراحی مسجد اهمیت فوق العاده داشته است. همچنین برای مسلمانان پس از آغاز اسلام به طرح معماری مسجد توجه بسیار شده است و نکات خاص و ویژگی های در طرح معماری آن نهفته است. در هر دوره تاریخی براساس میزان توجه پادشاه وقت به دین اسلام، فرهنگ، هنر و معماری و غیره مسجدی بنا شده است که راز و رمزهایی در آن نهفته است. راز و رمزهایی که به صورت نمادین در دل طرح گنجانده شده است و رموز عصر خود را بازگو میکند.

تاریخچه ساخت و معماری مسجد:

پیامبر اکرم (ص) پس از هجرت به مدینه به منظور تشکیل جامعه اسلامی و استقرار نظام اعتقادی و اجتماعی اسلام، رسماً دولت اسلامی را در این شهر بنیان نهاد. براین اساس پیامبر (ص) مسجد را به عنوان نخستین پایگاه و مجتمع مسلمانان برای پرداختن به چنین اموری برگزید. پس زمینی انتخاب و ساختن مسجد آغاز شد. مسجدی ساده و بی پیرایه و بسیار ابتدایی بود. زمینش از ریگ و دیوارهایش از خشت، منبرش درخت بنی و سقفش از شاخ و برگ درختان بود. طرح مسجد که برای نخستین بار جهت اقامه نماز ساده و بی پیرایه توسط پیامبر اکرم (ص) و یارانش در مدینه ساخته شد، فضایی محصور بود که بخشی از آن سر باز و بدون اسمانه و بخشی دیگر برای جلوگیری از تابش آفتاب سر پوشیده بود. یعنی زمینی که درون آن یک شبستان ستون دار در سوی قبله دارد این طرح مسجد ساده، الگوی همه مسجدهای سده های نخست و پس از آن، کشورهای مسلمان نشین شد. در ایران با این الگو مسجدهای فهرج، تاریخانه دامغان، جامع ساوه، جامع نایین و اردستان، اصفهان و شوشتر و بسیاری جاهای دیگر ساخته شد و این الگو همچنان پایدار ماند و هرگز کنار نگذاشته نشد. با توجه به معماری مسجد ایرانی، می توان اشاره کرد که به طور کلی معماری پیش از اسلام در ساخت مساجد در ایران بسیار مؤثر بوده است. مساجد در ایران اولین بناهایی بودند که بلافاصله پس از فتح ایران توسط مسلمانان در قلمرو ساسانیان ساخته شد و مسجد جامع فهرج یزد یکی از اولین مساجدی است که به قرن اول دوره اسلامی نسبت داده شده است.

ویژگی های معماری مساجد اسلامی:

مسجد محل عبادت و نماز است انسان در تلاش است تا به شهر معنوی مهاجرت کند و از جهل به افسانه برسد و از طریق این راه روح او کشف می شود. مساجد و عمدتاً مساجد ایرانی از الگوی معماری با ویژگی های مشترکی پیروی می کنند که ضمن ایجاد لذت بصری، سفری در معنویت را به انسان القا می کنند. که این الگو شامل عناصر مشترکی مانند شبستان، مقصوره، منبر، صحن، رواق و محراب و گنبد، گلدسته هستند که در جهت قبله ساخته شده اند.

نور: یکی از ویژگی های اصلی معماری ایرانی و به خصوص معماری مسجد است، نمادی از حکمت الهی و تجلی خداوند که در خانه او که مسجد است، جلوه می کند در نتیجه از کاشی های براق و صیقلی روی کف و گاهی آئینه کاری در سقف برای ایجاد بازتاب زیبا از نور استفاده می شود.

از دیگر ویژگی های معماری مسجد استفاده از رنگ ها و فرم ها است که در طول زمان جایگاه ویژه خود را حفظ کرده است.

رنگ سفید: نماد وجود مطلق از طریق نور به دست می آید و نشان دهنده کثرت است که با وحدت ارتباط ذاتی دارد.

رنگ لاجوردی: که نشان از آرامش و پاکی دارد در معماری مسجد وسعت آسمان را به تصویر می کشد.

رنگ فیروزه: نماد تقدس و

رنگ زرد که روشن ترین رنگ و

رنگ سبز: با ترکیب زرد و آبی، نشانه آرامش و امید و آمیزه ای از علم و ایمان را به ناظر القا می کند.

استفاده از آب با حضور حوض در صحن مسجد از ویژگی های شاخص در معماری مسجد است که نه تنها نماد و اساس زندگی است بلکه پلیدی ها را پاک می کند. کاربرد متفاوت آب در مسجد بر سیالیت و ضعف بناهایی که انسان ها برای ابدیت خود می سازند می افزاید و بازتاب بنای مسجد در حوض آینه ای برای ناظر ایجاد می کند.

عناصر مشترک مسجد که از دیگر ویژگی های معماری مسجد در تما ادوار به شمار می آیند محراب با رنگین کمان و رواق قوسی با کوهی که منعکس کننده طبیعت است مقایسه شده است گلدسته ها که با مفهوم تمرکز نور، یکی از اجزای معماری مسجد است که در گذشته به عنوان راهنمای عابرین پیاده در بیابان و نماد بیدار شدن روح خفته ساخته شده است

ویژگی های کالبدی در معماری مساجد:

یکی از شگردهای طراحی معماری مسجد استفاده از تناسبات قوی هندسی در پیکره و طرح آنهاست به طوری که پلان مسجد در ارتباط با نمای مسجد طراحی شده اند ؛ به ویژه از نظر تناسب این ارتباط تنگاتنگ است و اغلب از تناسبات طلایی استفاده شده است در ضمن اجرا معماری نیز به همین ترتیب هستند.

از این رو در هر مقیاس که ساخته شوند تماشای آنها برای چشم ناظر خسته کننده نیست و هیچ گونه بی قوارگی در وجود آنها دیده نمی شود، تناسبات طلایی البته در معماری سرزمین های دیگر نیز مورد استفاده قرار گرفته است، اما با دقت و گستردگی معماری ایرانی اسلامی برابری نمی کنند.

علاوه بر مطلب فوق برخی معتقدند که علاوه بر رعایت ابعاد استاندارد مسجد، ارتباط این تناسبات در پلان و نما چنان قوی است که می توان از روی پلان بنایی را که نمای آن کلا از بین رفته و ویران شده است را بازسازی کرد . نکته مسلم دیگر این که تمام احجام و عناصر مساجد دارای فلسفه وجودی از تعالیم قدسی و معنوی اسلامی اند.

گنبد خانه ها غالبا در دوره اسلامی دارای پایه های چهارضلعی و سپس هشت ضلعی و غیره بوده اند که تعبیر اندیشمندان و عارفان ای دارند، صورت هندسی پایه گنبد که مکعب شکل است می تواند خود الهامی از بنای کعبه باشد و در مرحله بعد چهار ضلعی تبدیل به هشت و شانزده و سی و دو و سرانجام دایره و گنبد آسمان است. قاعده هشت وجهی گنبد کنایه از کرسی الهی و نیز عالم فرشتگان و قاعده مربع و چهار گوشه هم ، نماد جهان جسمانی روی زمین است . شکل خارجی گنبد نیز کنایه از جمال و گلدسته نیز نماد جلال الهی است

عناصر و فضاهای معماری مسجد:

شبستان در معماری مسجد

شبستان یا بخش سرپوشیده مسجد که در آن نماز برگزار می شود ، اندام اصلی همه مسجدهاست که معمولا دارای دو بخش زنانه و مردانه است . این دو بخش در مسجدها به گونه های مختلفی از یکدیگر تفکیک می شوند ؛ گاه به صورت شبستان ویژه زنانه در طبقه بالا (بصورت نیم طبقه یا کمر پوش) پیش بینی می شود و گاه با پرده یا هرگونه جدا کننده در تراز شبستان از فضای مردانه تفکیک می شود.

این شبستان غالبا با میانسرا (حیاط) همراه می شود ولی در عین حال مسجدهایی نیز وجود دارند که میانسرا ندارند مثل مسجد ایاسوفی ، مسجد کبود و مسجد شیخ لطف الله.

محراب در معماری مسجد

محراب یعنی تورفتگی در دیوار رو به قبله که غالبا با تزیینات فراوان همراه است. متداول ترین دلیلی که برای وجودش اقامه شده این است که جهت برگزاری صفوف نماز را مشخص می کند. برخی نویسندگان توجیه دیگری را ارائه کردند که محراب ، ویژگی شاهانه ای بود که به ساختمان مساجد وارد شد، تا جایگاه خلیفه یا نماینده او را در مسجد متمایز کند.

منبر

منبرهای نخستین بسیار ساده و دارای چند پله بودند. اصولاً منبر از دید ساختاری از دو مثلث مسطح در دو بدنه تشکیل می شد که در میان این دو، یک ردیف پله قرار می گرفت که خطیب را به بالاترین قسمت که عرشه یا نشگاه است می رساند. اما رفته رفته، بلند و ریخت منبرها نیز دارای تغییرات گوناگونی شد.

صحن (حیاط)

صحن یا حیاط از جهاتی برای هر بیننده ای مهمترین قسمت مسجد است. تأثیر معماری مسجد مستقیماً به اندازه حیاط بستگی دارد. فضای عظیم خالی هر بیننده ای را متوقف می کند و او را متوجه این نکته می سازد که دنیای بی روح و کسل کننده روزمره را پشت سر گذاشته است. حیاط مسجد نیز همچون حیاط جلوی کلیساهای مسیحی اولیه، خبر از وجود جرم می دهد و محدوده ای مقدس را مشخص می کند.

حتی اگر این محدوده عموماً برای عبادت استفاده نشود. حیاط هیچ شکل از پیش تعیین شده ای نداشت. ولی شکل چهار گوش آن، چه عریض باشد چه طویل، غالب است. در شهرهای بزرگ، حیاط پذیرای آن دسته از نمازگزاران روز جمعه که در حرم جا نمی شدند، بود و حتی در مراکز کوچکتر در موقعیت های خاصی مانند اعیاد یا نمازهای متفرقه از این فضا استفاده می شده است. حیاط هیچگاه فضای مرده محسوب نمی شد.

گنبد در معماری مسجد

گنبد نیز یکی از عناصر و ویژگی های معماری مسجد اسلامی است و از نظر رنگ و شکل، یکی از مهمترین نمادهای عرفانی جهان اسلام است. تیتوس بورکهارت، دانشمند بزرگ هنر اسلامی، معتقد بود که دیوارهای مساجد با کاشی های لعاب دار یا گچبری ظریف نقوش عربی یادآور راز حجاب است.

گلدسته در معماری مسجد

کارکرد گلدسته دعوت مسلمین به نماز است. برجی بلند که یا بی فاصله ب مسجد چسبیده و یا در نزدیکی آن ساخته شده است. گلدسته از سده یازدهم به بعد به عناصر الحاقی مسجد اضافه شده است و نکته جالب توجه این است که در هیچ یک از مساجد اولیه در شهر های کاملاً اسلامی بنایی برای دعوت به نماز ساخته نشده بود.

وضوخانه

مسلمانان قبل از برپایی نماز می بایست وضو بگیرند، بنابراین امکانات وضو گرفتن در اغلب مساجد وجود دارد. خصوصاً در ایران و هند فضای زیادی از حیاط با یک استخر بزرگ پر می شود که حکم نوعی منظره را هم دارد. این استخرها از فضای لخت حیاط می کاهند و فضایی رنگارنگ بوجود می آورند.

نمازخانه در معماری مسجد

در مساجد ایرانی در میانسرای (حیاط) مسجد، سکویی وجود دارد که از کف حیاط قدری بلندتر است تا به عنوان معبر عمومی از آن استفاده نشود. این مکان در شب های تابستان به عنوان نمازخانه استفاده می شود. همچنین در سوی قبله این فضا، مکانی پایین تر وجود دارد که همان محراب است و امام جماعت در آنجا به اقامه نماز می ایستد. از بررسی جنبه های کمی فضاهای سنتی نتایجی برای مساجد، امروزی بدست می آید که هنوز هم می توان از نسبتی که بین مساحت فضاها با هم بوده، درس هایی را فرا گرفته، برای مثال همواره شبستان اصلی بخش اعظم زیربنای مساجد سنتی را به خود اختصاص می دهد، و در درجه دوم، میانسرا جای می گیرد.

روند تغییرات مساجد سنتی به مساجد مدرن:

مسجد خاص ترین، خالص ترین، آرمانی ترین و محتوا گراترین موضوع معماری کشورهای اسلامی است. اصالت دادن به موضوع، مفاهیم و پایه های معنایی مندرج در بطن اصول و ایده های اسلام ضرورتی اساسی است. متأسفانه غفلت از این ضروریات، امروزه در طراحی مسجد به صورت گرایشی مزمین در آمده است، طراحی مسجد مدرن در ایران یعنی همان "مصادق گرایی افراطی" توجه به مصداقی خاص و سرهم بندی چند عنصر و کالبد شناخته شده است.

معماری مسجد طراحی شده به سبک مدرن در کشورهای مسلمان نشین و به ویژه در ایران دستخوش تحولات بسیاری شده است تا جایی که سبک های معماری که برای سده های بسیاری با موفقیت، پاسخگوی نیازهای جوامع پیشین بوده است، در اکثر مواقع به کناری نهاده شده و بجای آن آمیزه ای از سبک مدرن و سبک کلاسیک نشسته است.

ایده برای طراحی معماری مسجد با این رویکردهای تازه الگوهای گذشته را کاملاً در هم ریخته و گرایش هایی عمدتاً متأثر از سبک مدرن و تا حدی کارکردگرا را پدیدار ساخت که گاه برای ظاهر سازی تنها پوسته ای از جلوه های معماری سنتی را با خود داراست. این رویکردهای تازه تحت تأثیر مکتب مدرن، تداوم معماری الگویی را به سیاق پیشین با سؤال های اساسی مواجه ساخت.

این گرایش با جنبه های کارکردگرایی، انتخاب مصالح جدید (مانند سنگ در برابر آجر)، و در نتیجه بکارگیری فرم های تازه، ظاهر معماری روز را کاملاً تغییر داد و بتدریج با گرایش هایی مانند پیروی از سبک نئوکلاسیک، روند تازه ای در ایران شکل گرفته است.

در سالیان آغازین انقلاب اسلامی رویکردی به شیوه معماری سنتی تشدید شده و ابعاد وسیع تری به خود گرفت، این معماری به هیچ یک از گرایش های پیشین معماری، پایبندی در خود احساس نکرده و با برخورد گزینشی در انتخاب فرم، فضا، سازه و نظایر آن پایه گذار سبک التقاطی شده است. این معماری غالباً سبک و یا گرایش بخصوصی را به همراه نداشته، و قسمت های مورد علاقه خود را از هر کجا گرد آورده و در قالب مسجد معاصر عرضه می کند.

بدیهی است که در طراحی معماری مسجد ایرانی و فضاهای فرهنگی پایبندی بیشتری به جنبه های سمبلیک و نمادین معماری سنتی و گذشته درخشان مسجد سازی دیده شود. استفاده از نقشه هشت ضلعی تحت تأثیر قبه الصخره در بیت المقدس، استفاده بی جا از عناصر سمبلیک مانند گنبد و مناره (عموماً بصورت دوتایی)، بکارگیری کاشی کاری، گچبری و بعضاً مواد جدیدتری مانند سفال در آرایه های داخلی و نمای خارجی بنا و نیز تجدید نظر اساسی در به کارگیری عملکردهای مختلف و متنوع تری نسبت به گذشته مسجdsازی در دوران پیش از انقلاب و ... را می توان از جمله این تغییرات نام برد.

همچنین حذف کامل گنبد خانه و جایگزینی الگوی شبستان چهار ستونی و نیز چهل ستون، حذف الگوی چهار ایوانی، محو شدن الگوهای دیگری مانند میانسرا (حیاط) بعنوان فضای سرگشاده و آزاد آن، انتقال حوض به وضوخانه آن هم بیشتر در زیر زمین مسجد (یا همان فضای خدماتی)، از جمله تحولاتی است که در کالبد و فضای مسجد پدیدار شده است.

گرچه معماری امروز از جهاتی دچار سهل انگاری مفرط شده و دارای معضلات بیشمار است، معماری مسجد و فضاهای فرهنگی نیز از این دست تعرضات مصون نمانده اند. در کنار این تغییرات محتوم و ناگزیر، گاه ابداعات بی ارزش و بی مایه ای مانند استفاده از عناصر سمبلیک در دکوراسیون داخلی مسجد ایرانی نیز در مساجد مدرن ایران به چشم می خورد. از آن جمله می توان به استفاده بی مورد از گنبد و گلدسته در مساجد آن هم به شکل کاذب و کاملاً ابتدایی اشاره نمود.

13th International Conference on

Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

13 th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

سیزدهمین کنفرانس بین المللی

عمران، معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

تفاوت مسجد مدرن با مسجد سنتی

مسجد مدرن

فرم گرایی: تاکید بر شکل های هندسی ساده

مصالح نوین: شیشه، بتن، فلز

فضای داخلی باز: استفاده کمتر از دیوارهای جداکننده

تعامل با محیط: طراحی که با محیط شهری ادغام شده است

سادگی: کمتر از تزئینات سنتی استفاده شده

مسجد سنتی

گنبد: نمادین و معمولاً برجسته

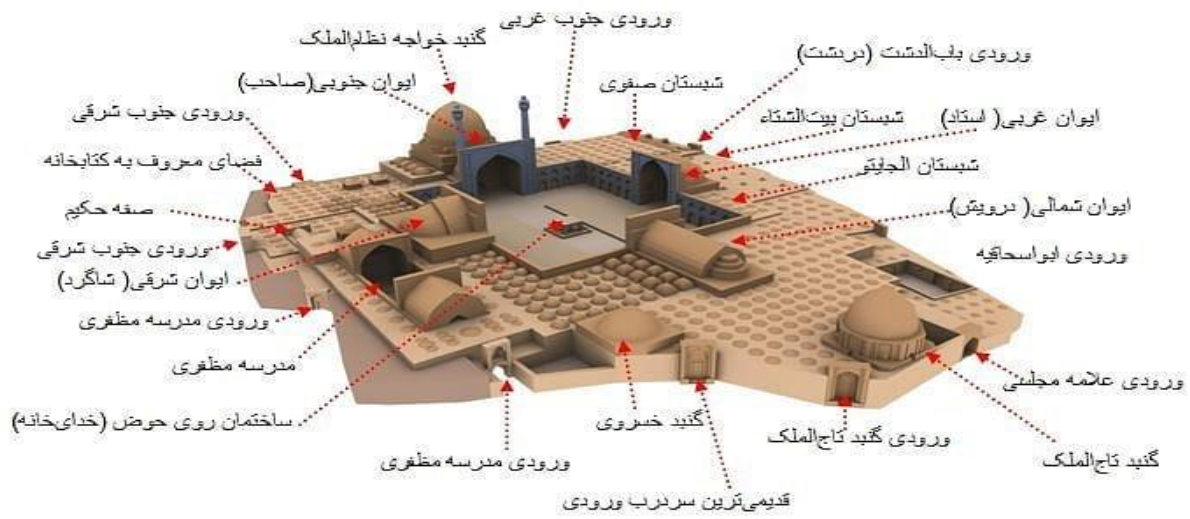
مناره: برای اذان و نماد معماری

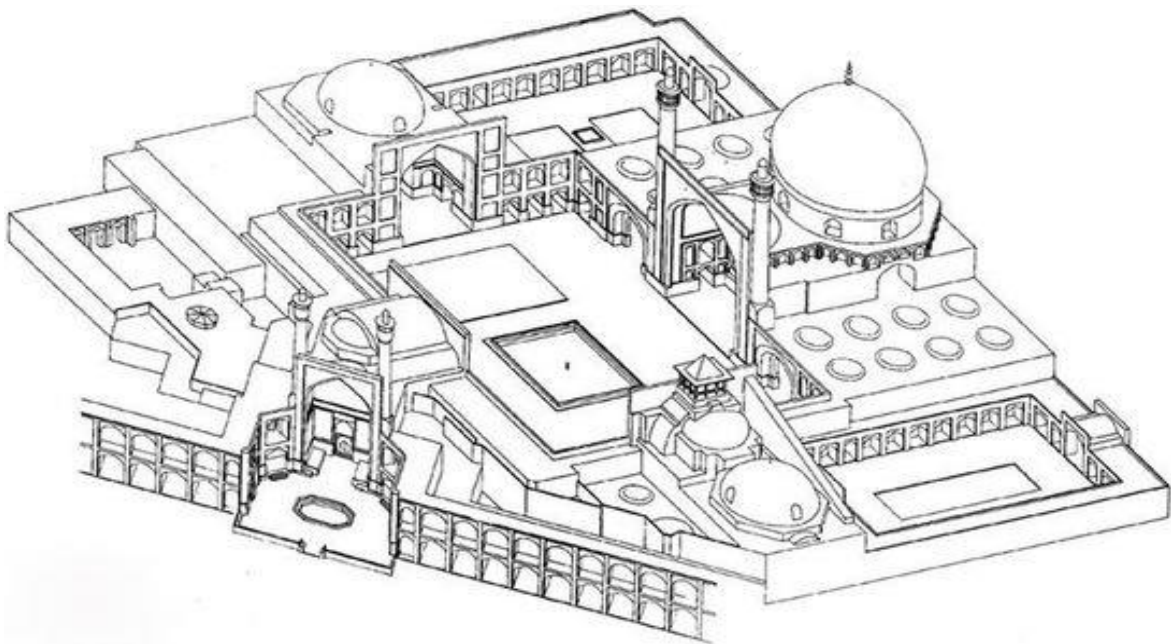
کاشی کاری: تزئینات اسلامی و هندسی

حیاط: فضای باز مرکزی

محراب: عناصر مذهبی مشخص

برای مقایسه تغییرات معماری مساجد از سنتی به مدرن، می توان به مسجد جامع اصفهان به عنوان نمونه ای از معماری سنتی و مسجد کپنهاگ به عنوان نمونه ای از معماری مدرن اشاره کرد. مسجد جامع اصفهان، که در قرن ۱۱ میلادی ساخته شده، دارای گنبدهای بزرگ، مناره ها، حیاط های وسیع و ایوان هایی است که با کاشی کاری های زیبا و نقوش اسلامی تزئین شده اند.

. این مسجد نمایانگر هنر و معماری اسلامی در دوران سنتی است. در مقابل، مسجد کپنهاگ که در سال ۲۰۱۵ طراحی شده، نمونه‌ای از معماری مدرن است که گنبد های موج و فضای مرکزی بزرگ زیر سقفی موج‌دار را به نمایش می‌گذارد. این مسجد فاقد گنبد سنتی است و به جای آن، سقفی به شکل چادر طراحی شده که نمایانگر تلفیقی از سبک‌های نوردیک و اسلامی این دو مثال نشان‌دهنده تفاوت‌های عمده در طراحی و مفهوم‌سازی مساجد در دوران‌های مختلف هستند و تحول معماری مساجد را از سنتی به سمت مدرنیته نشان می‌دهند.

13th International Conference on

Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

13th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

سیزدهمین کنفرانس بین المللی

عمارت، معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

مسجد دنداجی در جمهوری نیجر، که نمونه‌ای از معماری سنتی است که معماری مسجد با الهام از مساجد تاریخی منطقه، دارای دیوارهای بلند، سقف گنبدی، و ورودی‌ها و دریچه‌های عمودی نورپردازی است که امکان تهویه‌ی چهارفصل را فراهم می‌کند. مصالح اصلی استفاده شده برای ساخت بنای جدید، خشت خام فشرده است که از خاکی برداشت شده در نزدیکی سایت ساخته شده و به خاک نگه داشتن فضاها در برابر گرمای تند استوایی کمک می‌کند.

در مقابل مسجد نور در دبی که با طراحی مدرن و استفاده از نورپردازی خلاقانه شناخته می‌شود. این مسجد با کانسپت بازی نور طراحی شده و از لایه‌های چندگانه هندسی تشکیل شده است که به عنوان فیلتری برای عبور نور به صورت هاله‌ای نرم و لطیف به درون فضای عبادتی مسجد عمل می‌کند. طراحی داخلی مسجد با استفاده از الگوهای فرمال و منحنی کردن نور در سطوح کُرو طراحی شده است.

13th International Conference on

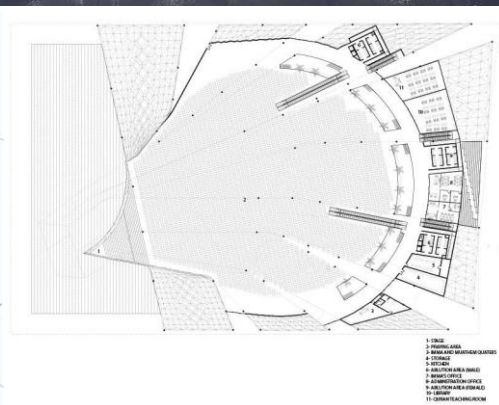
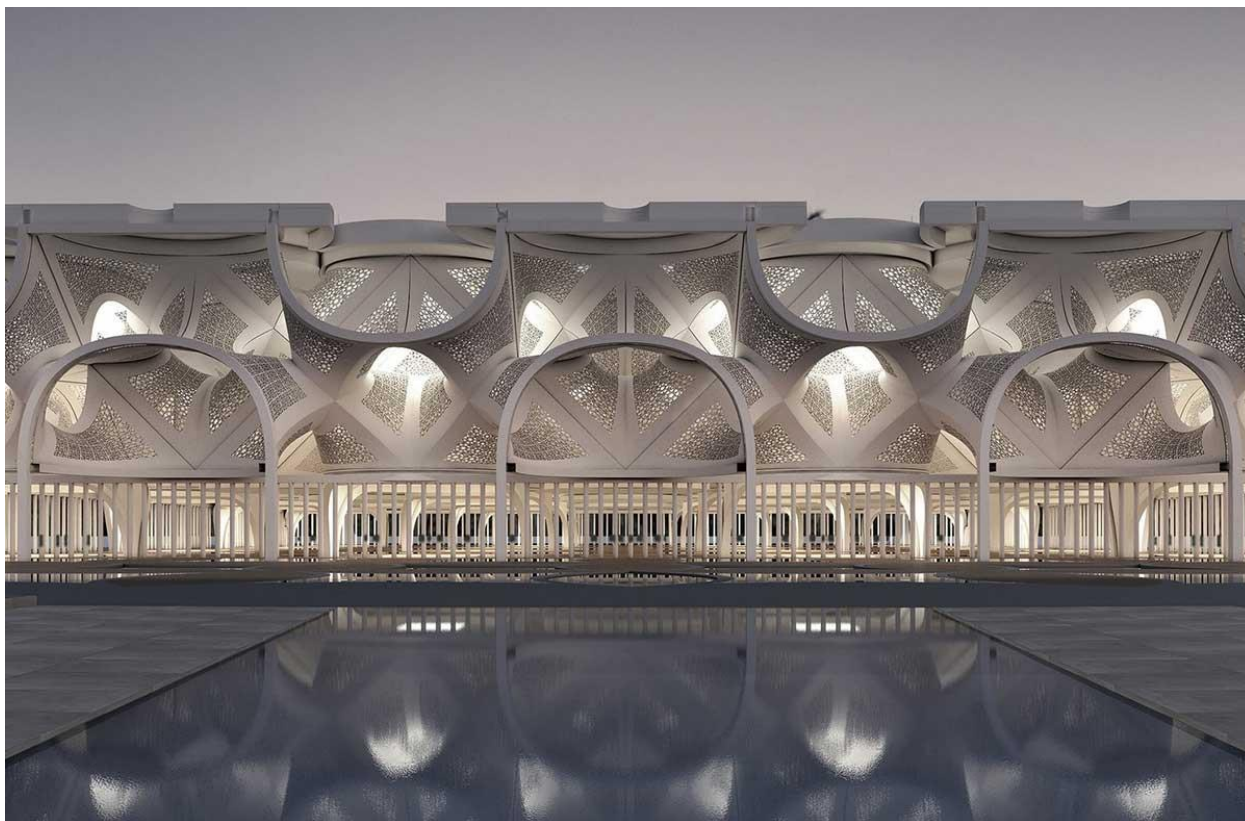
Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

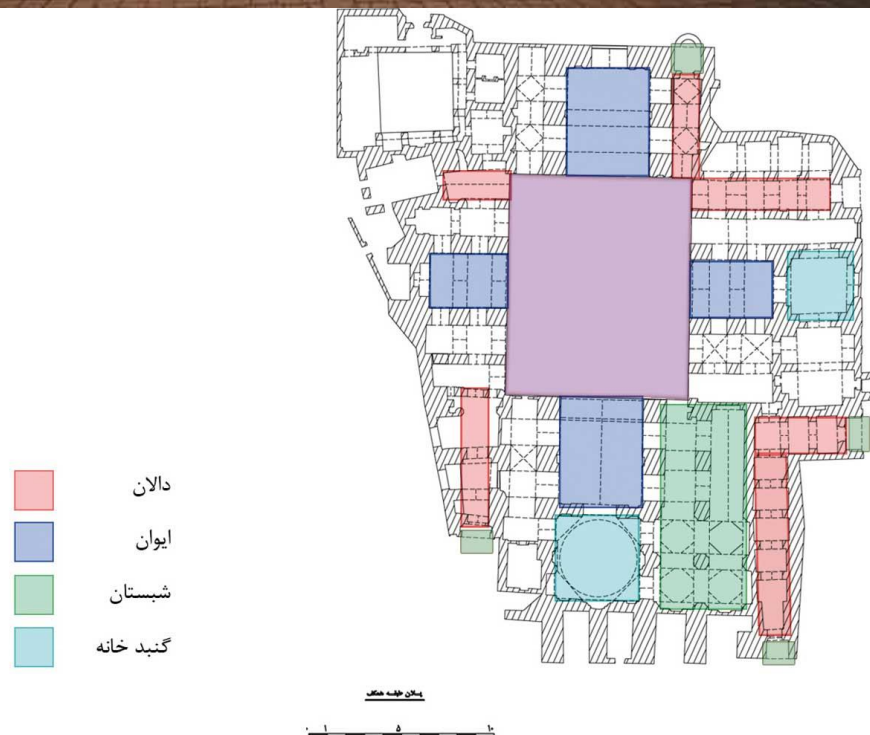
13th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

سیزدهمین کنفرانس بین المللی

معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

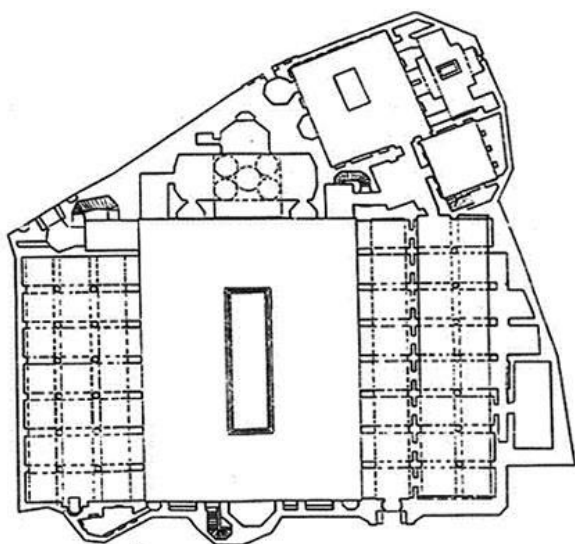

مسجد جامع اردستان این مسجد که در دوره سلجوقیان ساخته شده، نمونه‌ای از معماری سنتی ایرانی است و دارای شبستان‌های ستون‌دار و حیاط مرکزی است. معماری مسجد جامع اردستان نمایانگر سبک رازی است که در آن از شبستان‌های ستون‌دار، صحن مرکزی، و ایوان‌های بزرگ استفاده شده است. این مسجد دارای ورودی‌های متعددی است که ارتباط فضاهای اطراف با مسجد را تسهیل می‌کند

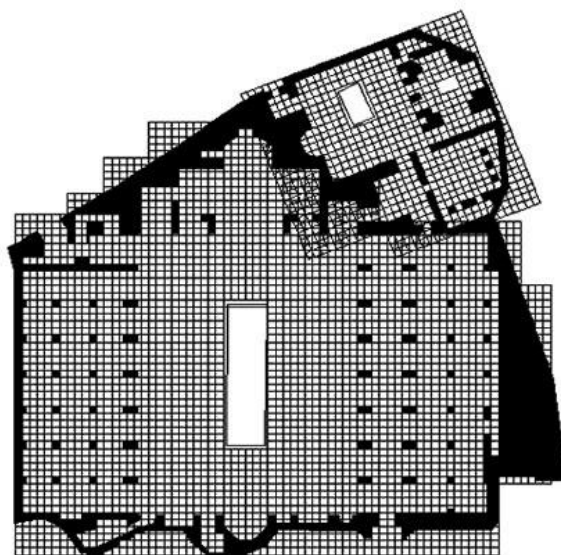

مسجد نصیرالملک شیراز: معروف به مسجد صورتی، این مسجد به دلیل کاشی کاری های صورتی رنگ و شیشه های رنگارنگ مشهور است و نمونه ای از تلفیق معماری سنتی با المان های زیبایی شناسی مدرن است. مسجد دارای حیاط وسیعی است که در میان آن یک

حوض بزرگ قرار دارد. دو ایوان روبروی هم، دو شبستان در دو جهت، یک سردر ورودی پرتزئین و یک رواق از دیگر بخش‌های مسجد هستند. ورودی اصلی مسجد با کاشی‌های هفت رنگ و تزئینات فراوانی از گل‌های سرخ و زنبق شیرازی آراسته شده است.

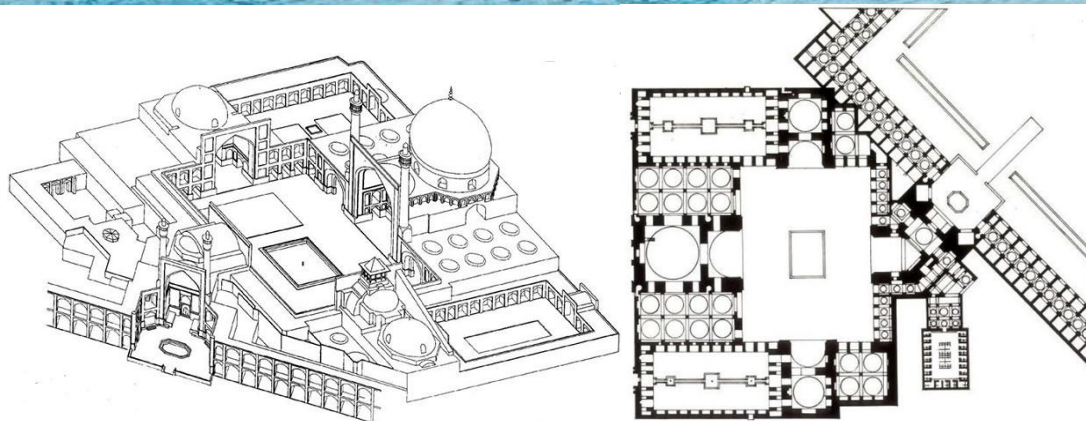
A

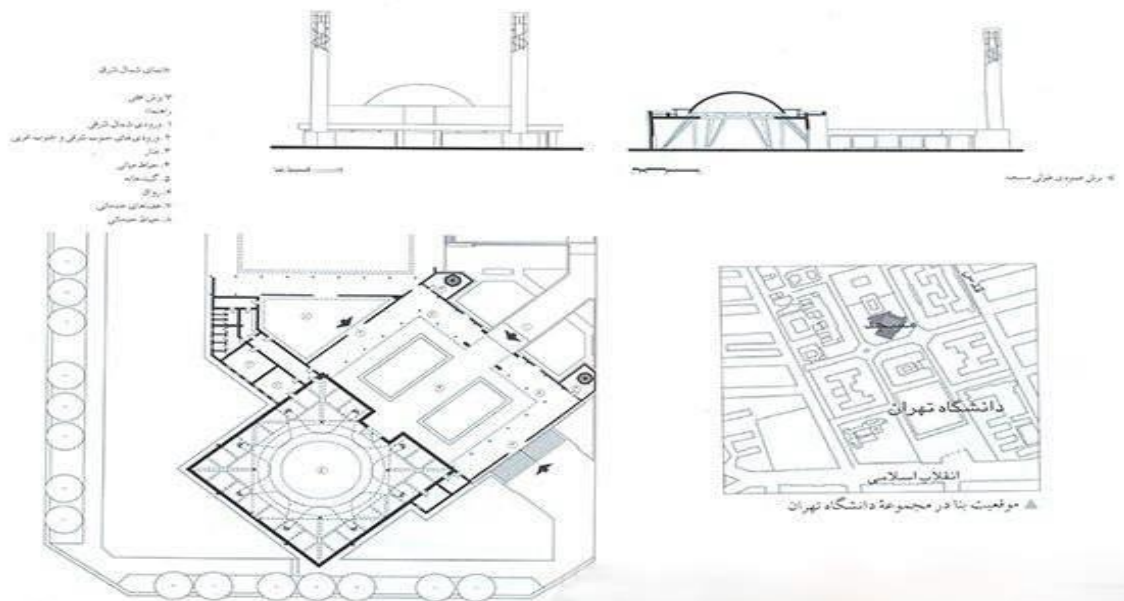
B

مسجد امام اصفهان: معروف به مسجد شاه، این مسجد که در دوران صفوی ساخته شده، نمونه‌ای از معماری سنتی با کاشی‌کاری‌های آبی رنگ و قرینه‌سازی زیبا است. معماری مسجد امام با شکوه و عظمت خاصی طراحی شده است و نمایانگر اوج یک هزار سال هنر

مسجدسازی در ایران است. این مسجد دارای یک گنبد اصلی با چهار مناره و دو شبستان است که با کاشی‌کاری‌های هفت رنگ و زیبا تزئین شده‌اند. محراب مرمری مسجد، که یکی از زیبایی‌های خاص آن است، به همراه خوش‌نویسی‌ها، سنگ‌تراشی‌ها و منبت‌کاری‌های هنرمندان، جلوه و زیبایی این اثر را چند برابر نموده است

مسجد دانشگاه تهران: این مسجد نمونه‌ای از معماری مدرن است که در دانشگاه تهران قرار دارد و با طراحی نوین و کاربردی خود، تفاوت‌های قابل توجهی با مساجد سنتی دارد. ستون‌ها و فلکه دور گنبد و شبکه‌های طبقه اول از کاشی معرق ساخته شده و توسط استادان کاشی‌ساز اصفهانی تراشیده و نصب شده‌اند. کتیبه‌های شبستان نیز به همین شیوه از زمینه یک رنگ ساخته شده‌اند. در کاشی‌کاری مسجد، آیاتی از قرآن مجید به کار رفته است. این مسجد دارای دو مناره، هر یک به ارتفاع ۴۰/۲۸ متر است که تمامی با سنگ تراورتن پوشیده شده و عبارت «الملک‌الله» روی آن‌ها نقش بسته است.

مسجد مدرن محمد رسول الله در شهر شیراز: در کنار ورودی‌ها دو مناره با نمای شطرنجی طراحی شدند، مناره‌های دو طرف گنبد به نمادها و ورودی‌های مسجد اشاره می‌کردند. با این وجود زمانی که در اطراف مناره‌ها قدم می‌زنیم این تصویر تغییر می‌کند و چشم‌اندازهای متنوعی را می‌بینیم.

نمازگزاران وقتی که وارد مسجد می‌شوند از یک فضای باز به سمت یک فضای نیمه‌باز حرکت می‌کنند که این جز معماری سنتی ایران است. این فرم روزنه‌ای در برابر نیمه جنوبی ایجاد می‌کند تا نور خورشید در تمام سال به داخل بتابد.

13th International Conference on

Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

13 th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

سیزدهمین کنفرانس بین المللی

عمارت، معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

نمای مسجد با سنگ پوشیده شده است تا چهره‌ای قوی و ساده در میان درختان را نشان بدهد و کنتراست مناسبی با پوشش مسی ایجاد کند.

سادگی فرم، متریال و هندسه در کنار استفاده از پترن‌های مساجد تاریخی و جزئیات سنتی مثل دیواره‌ای آجری و کتیبه‌های داخلی نشان‌دهنده رویکرد اصلی در طراحی مسجد است، یعنی توجه به سنت‌های اسلامی در ساختن مساجد و بیان آن با زبان مدرن.

13th International Conference on

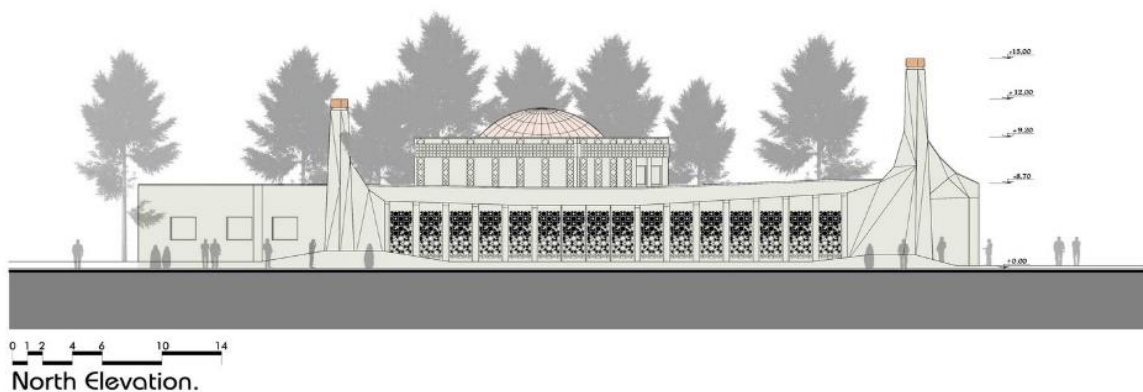
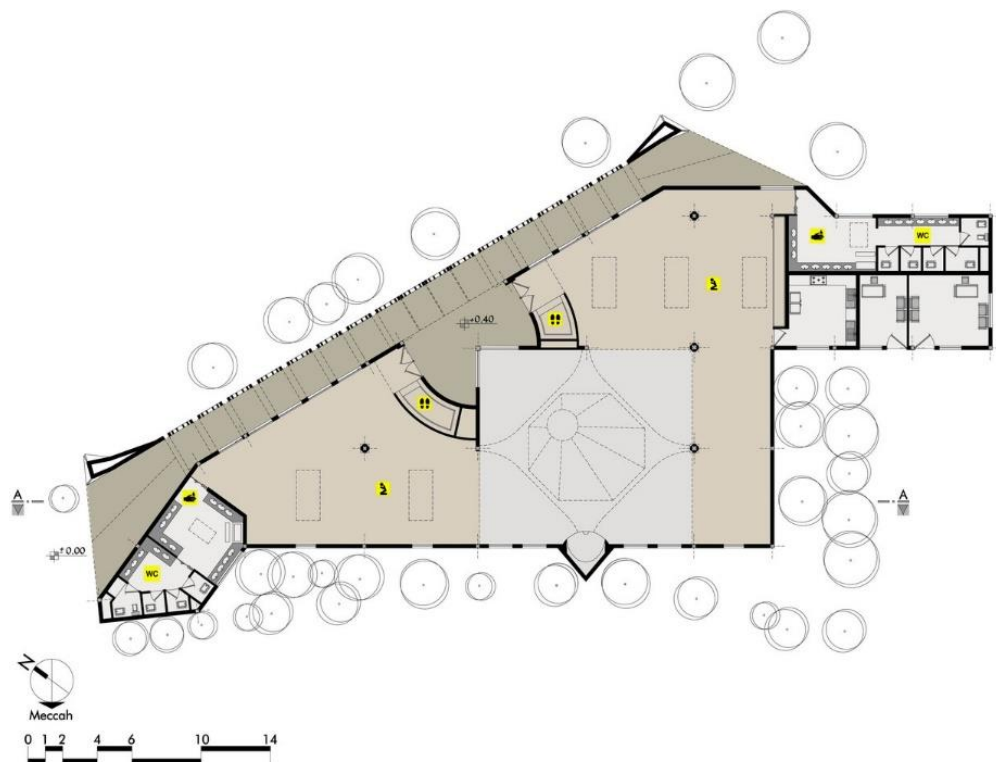
Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

13th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

سیزدهمین کنفرانس بین المللی

معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

مسجد الجواد تهران: این مسجد را می توان اولین مسجد با معماری مدرن در شهر تهران نامید. از بخش های مختلف این مسجد می توان به وضوخانه، سرویس بهداشتی، حیاط، بستان و محل برگزاری نماز و سخنرانی اشاره کرد. متراژ این مسجد ۱۵۰۰ متر مربع است و به سیستم تهویه هوا نیز مجهز است. چهره های مطرح ایرانی و اسلامی همچون آیت الله مطهری، کاشانی و حسین نوری جلسات بسیاری در این مسجد برگزار کرده اند.

13th International Conference on

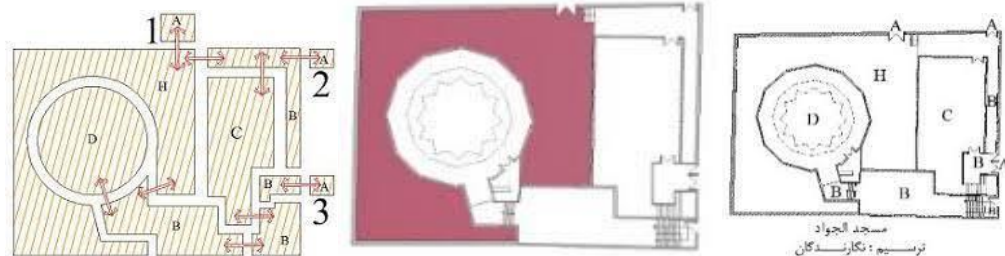
Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

13 th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

سیزدهمین کنفرانس بین المللی

عمران، معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

مسجد مدرن و پلازای گلشهر کرج: طراح این مسجد زیبا احمد صفار است که توانسته زیباترین و جدیدترین مسجد با معماری مدرن را در کرج خلق کند. طراحی این مسجد به اندازه‌ای زیبا و شیک است که باعث جلب توجه عموم مردم شده است. این مسجد طراحی ساده، مدرن، مینیمال و شیکی دارد که نظر معماران بسیاری را به خود جلب کرده است. این مکان زیبا در سال ۱۳۹۶ این مسجد با متراژ ۲۲۱۶۰ متر مربع در گلشهر کرج ساخته شد.

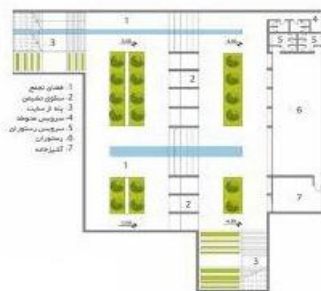
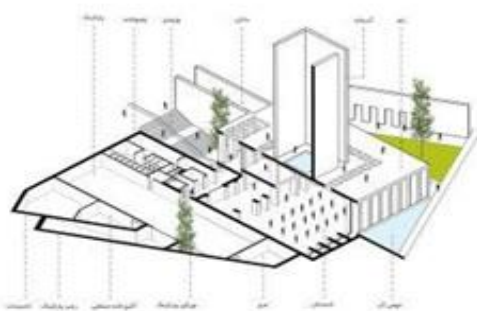

13th International Conference on
Civil, Architecture
and Urban Management

www.cucnf.ir

عصران معماری و مدیریت شهری | اسپانیا

13 th international conference on Civil, Architecture and Urban Management

پلان زیر زمین کوه ۳

پلان زیر زمین کوه ۳

پلان زیر زمین کوه ۳

نتیجه گیری

معماری مسجد برای مسلمانان همواره از ارزش و جایگاه خاصی برخوردار بوده و هست و ساختن مسجد همواره امری مقدس محسوب می شده است یک انسان مسلمان و مومن در عین حالی که به این مکان به دیده تقدس و احترام می نگرد، باید سعی کند فضای معماری مسجد و کالبدی آن را در ارتباط با معنا و مفاهیم مقدس ببیند. طرح آن و نیز فضاهای مختلف آن باید بتواند این معانی را در کنار و توأم با یکدیگر ببیند.

مسجد نیز همچون کلیسا برای مسیحیان و یا هر عبادتگاه دیگری باید موفق گردد که روح قدسی را در مخاطب خویش تجلی سازد. از آنجا که معمار مسلمان در نیل به این اهداف حتی تنگناها و محدودیت های بیشتری نسبت به سایر مذاهب دارد، سعی نموده با زبانی معنایی و غیر مستقیم با مخاطب خویش ارتباط برقرار سازد

طراحی سنتی معماری مسجد با تغییر در تمدن ها و فرهنگ ها توسعه یافته و تغییر کرده است. بسیاری از عناصر موجود مسجد به دلایل سیاسی و اجتماعی و نه مذهبی به آن افزوده شده است. نقش مسجد - نماز - ثابت است و در طول زمان تغییر نکرده است. به مدت ۱۴۰۰ سال، از آن به طور مشابه استفاده شده و خواهد شد و از قوانین یکسانی پیروی می کند.

در نتیجه، هیچ مصالحه ای از نظر شرایط عملکرد وجود ندارد. استاندارد برای تأیید یا رد یک طرح به میزان اعمال این شرایط مربوط می شود. هیچ مانع قانونی وجود ندارد که طرح مسجد را از همگام شدن با پیشرفت های مدرن در زمینه سنگ تراشی و فناوری باز دارد، مشروط بر اینکه این تغییر بر نقش معنوی مسجد تأثیر نگذارد. لازم است مسجد متعلق به آن باشد و با محیط اطراف آن ادغام شود. به عبارت دیگر، معماری مسجد از معماری یا کشورهای اطراف الهام گرفته یا حداقل از آن تقلید می کند.

منابع:

قرآن کریم

- بی آزار شیرازی، ع. مسجد قلب جامعه اسلامی، ۱۳۸۹، کوثر، ۱۵
- اندیشه ی معماران معاصر، ۱۳۹۰، انجمن مفاخر معماری ایران، ۱۵
- معماری ایرانی، ۱۳۹۰، معماریان، غلامحسین، انتشارات سروش دانش، ۲۵۰
- تیزی، ح. آیا مزگت کلمه ی پارسی است یا مفرس مسجد؟، ۱۳۳۴، آریانا ثور، ۱۰
- معماری اسلامی ایران ۱۳۹۰، محمدکریم پیرنیا، انتشارات دانشگاه علم و صنعت، ۳۷
- پیرنیا، م. ارمغان های معماری ایران به جهان، گنبد، ۱۳۴۱
- آشنایی با بناهای تاریخی، ۱۳۸۹، سید مهدی میردانش، انتشارات مدرسه، ۱۱۳ و ۱۱۴
- ضمیران، م. معماری امروز ایران بدون پشتوانه فلسفی است، ۱۳۸۰، همشهری
- حکمت هنر اسلامی، ۱۳۸۷، رهنورد، زهرا، انتشارات دانشگاه هنر، ۳۵
- معماری در دارالخلافه ناصری، ۱۳۸۸، قبادیان، وحید، انتشارات پشتون، ۱۷ و ۱۸
- میرفندرسکی، م. معمار نوین و سنت ها، ۱۳۴۴، معماری نوین، شماره ۲، ۴
- میراث معماری مدرن، ۱۳۹۰، مختاری طالقانی، اسکندر، انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی، ۱۳۷
- سبک شناسی معماری ایران، ۱۳۸۹، پیرنیا، محمدکریم، انتشارات دانشگاه علم و صنعت، ۲۳۰
- سیری در هنر و معماری ایران، ۱۳۸۹، یآوری، حسین، سیمای دانش، ۱۲۶
- معماری و شهرسازی در کشورهای اسلامی، ۱۳۹۰، بمانیان، محمد، انتشارات سروش، ۱۸۷
- مصالح هوشمند و فناوری های جدید، ۱۳۹۰، آدینگتون، میچل، اسکودک، دانیل، ترجمه شیما روشن ضمیر، نشر خاک، ۳
- فربد، پ. مساجد مدرن، ۱۳۹۰، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، ۷۷

Abstract

Traditional mosque dome (symbolic and usually prominent) gesture (for call to prayer and architecture) / tiling (Islamic and geometric decorations) / courtyard (central open space) / mihrab (personal religious elements) Modern mosque = formalism (emphasis on geometric shapes) simple) / new materials (glass, concrete, metal) / open interior space (less use of separating walls) / affinity with the environment (design that

Traditional mosques usually have domes and minarets and courtyards or porches and tiling and Islamic and geometrical decorations such as Isfahan Grand Mosque / Dandanbakhhi Mosque in the Republic of Nigeria / Nasir al-Mulk Mosque in Shiraz / Imam Mosque in Isfahan / Ardestan Grand Mosque

Modern mosques are usually formalism, modern materials of glass, concrete, less use of separating walls, preference for the environment and less than traditional decorations Tehran University Mosque / Mohammad Rasulullah Modern Mosque in Shiraz / Al-Jawad Mosque Tehran / Lazai Mosque Golshahr Karaj - Gapnhak Mosque